

STORTINGET

Innst. 231 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:127 S (2025–2026)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Hanne Beate Stenvaag, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt om å styrke vernet av samisk kultur- og næringsutøvelse

Til Stortinget

Innledning

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen sette i gang en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur, og om Norge gjennom sin forvaltning av reindriftens arealer oppfyller sine folkerettslige forpliktelser.
- Stortinget ber regjeringen utrede den kumulative påvirkningen for samisk næring og kultur ved kraft- og industriløft for Finnmark, før konsesjoner gis til nye energi- og utbyggingsprosjekter.
- Stortinget ber regjeringen se på løsninger for å sette reinbeitedistrikter økonomisk i stand til å ivareta sine rettigheter gjennom konsultasjoner med myndigheter og utbyggere. Tilskuddsordninger eller en fondsløsning bør vurderes for å hente inn eller bygge egen juridisk kompetanse og fagkompetanse i distriktene.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Landbruks- og matminister Nils Kristen Sandtrøen har i samarbeid med Energidepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet utarbeidet uttalelse om forslagene i brev av 12. mars 2026. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til og har mottatt ett skriftlig høringsinnspill i saken.

Det skriftlige innspillet er sammen med sakens dokumenter tilgjengelig på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Konstanse Marie Alvær, Isak Veierud Busch, Sigurd Kvammen Rafaelsen og Solveig Vestenfor, fra Fremskrittspartiet, Bjørn Larsen, Rune Midtun, Helge André Njåstad og fung. leder Erlend Wiborg, fra Høyre, Mudassar Kapur og Tage Pettersen, fra Sosialistisk Venstreparti, Anne Lise Gjerstad Fredlund, fra Senterpartiet, Bengt Fasteraune, fra Rødt, Camilla Renate Mikkelsen, og fra Miljøpartiet De Grønne, Marius Langballe Dalin, viser til Representantforslag 127 S (2025–2026) om å styrke vernet av samisk kultur- og næringsutøvelse.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne merker seg at slike problemstillinger som representantforslaget tar opp, har fått økt aktualitet gjennom større utbyggingsaker de senere årene. Disse medlemmer mener at oppdatert og til-

gjengelig kunnskap er nødvendig for mer forutsigbare prosesser, bedre planlegging og lavere konfliktnivå.

Disse medlemmer viser til at økende utbyggingspress og flere parallelle inngrep i samiske områder gjør det særlig viktig med et styrket kunnskapsgrunnlag om reindriftens arealer og miljøet som samisk kultur bygger på. Disse medlemmer understreker at dagens situasjon synliggjør hvor sårbare disse arealene er for bit for bit-inngrep, og at samlet og helhetlig informasjon er avgjørende for å sikre at beslutninger fattes på et robust og langsiktig grunnlag.

Disse medlemmer understreker videre at energi-, miljø- og arealpolitikken må bygge på solide og uavhengige faglige vurderinger, og at det må foretas grundige analyser av både enkeltprosjekter og den samlede belastningen over tid. Hensyn til naturmangfold, reindriftens bærekraft og samisk kultur skal inngå som sentrale deler av beslutningsgrunnlaget. Disse medlemmer mener at tidlig dialog og bedre kvalitet i kunnskapsgrunnlaget vil bidra til å styrke legitimiteten i plan- og konsesjonsprosesser.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen viser til pågående arbeid for å styrke kunnskapsgrunnlaget om reindriftens arealer, herunder utvikling av arealregnskap, forbedrede distriktsplaner og oppdaterte arealbrukskart, samt tiltak i Reindriftsavtalen 2026/2027. Disse medlemmer understreker at sterkere faglige vurderinger er nødvendig for å sikre at inngrep ikke forsterker sårbarheten i samisk kultur og samiske næringsmiljøer. Et mer helhetlig beslutningsgrunnlag kan være avgjørende både for å ivareta natur og næringer, og for å sikre større åpenhet, forutsigbarhet og tillit i berørte lokalsamfunn.

Disse medlemmer legger til grunn at et målrettet og tilgjengelig beslutningsgrunnlag vil kunne bidra til bedre prosesser for lokalsamfunn og berørte næringer. Disse medlemmer mener at arbeid med forbedret metodikk, bedre oversikt over arealbruk og styrket fagkompetanse bør prioriteres for å sikre at langsiktige hensyn til natur, kultur og næringsutvikling ivaretas på en balansert måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen allerede har satt i gang flere tiltak for å få bedre oversikt over reindriftens arealsituasjon og for å ivareta reindriftens interesser. Det gjelder blant annet arbeidet med utarbeidelse av et arealregnskap for reindriften, digitale distriktsplaner og bedre kart over hvordan arealene brukes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener behovet for en oversikt og informasjon om reindriftens arealbehov allerede ivaretas, og at Norge allerede følger opp sine folkerettslige forpliktelser. Derfor mener disse med-

lemmer at det ikke er behov for å starte en ny gjennomgang.

Disse medlemmer viser videre til at samlet belastning på reindriften allerede skal vurderes når energi- og utbyggingsaker i Finnmark behandles. Disse medlemmer viser videre til at NVE skal se de ulike prosjektene i sammenheng. Disse medlemmer mener det ikke er grunn til å gjøre en separat utredning av den samlede påvirkningen for samisk næring og kultur ved siden av dette, slik forslaget legger opp til. Disse medlemmer mener at en ekstra utredning ved siden av konsesjonsbehandlingen og de ovennevnte tiltakene vil føre til mer dobbeltarbeid og lengre behandlingstid.

Disse medlemmer mener videre at utbygging av fornybar energi er nødvendig for å klare klimaomstillingen samfunnet skal gjennom, og for å bygge og videreutvikle gode og robuste lokalsamfunn. Levende og robuste lokalsamfunn er også viktig for den sivile og militære beredskapen i nord. Disse medlemmer mener derfor at det er viktig at hensynet til reindriftsinteresser, utbygging og transport av fornybar energi balanseres og ivaretas på en god måte, samtidig som nødvendige utbyggingsprosjekter ikke forsinkes som følge av uforholdsmessige tunge utredningskrav.

Disse medlemmer er enige i at reinbeitedistriktene må ha gode muligheter til å ta vare på sine interesser i slike saker. Disse medlemmer viser til at regjeringen allerede har styrket rådgivningstjenesten for arealsaker, økt støtten til distriktene og videreført ordninger for juridisk og faglig hjelp gjennom Reindriftens utviklingsfond.

Disse medlemmer mener at det er bedre å bygge videre på de ordningene som allerede finnes, enn å lage nye fond eller støtteordninger. Derfor støtter disse medlemmer ikke forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at reindrift er en arealavhengig næring, og at tilgang på sammenhengende arealer er en forutsetning for næringens drift. Samtidig understreker disse medlemmer at utfordringene knyttet til arealbruk og arealpress ikke er unike for reindriften, men gjelder en rekke næringer, grunneiere og lokalsamfunn, særlig i områder med økt aktivitet innen energi, industri og infrastruktur.

Disse medlemmer viser til at det allerede pågår et omfattende arbeid med å forbedre kunnskapsgrunnlaget for reindriftens arealbruk, blant annet gjennom utvikling av arealregnskap, forbedring av kartgrunnlag og styrking av planverktøy. Disse medlemmer mener derfor at det ikke er behov for ytterligere brede utredninger slik det foreslås i representantforslaget, men at eksisterende arbeid heller burde videreføres og tas i bruk i konkrete beslutningsprosesser.

Disse medlemmer merker seg at forslagene i stor grad bygger på en tilnærming der løsningen er å styrke særordninger og rettigheter for én næring. Disse medlemmer mener at dette ikke er en hensiktsmessig tilnærming. Etter disse medlemmers syn må arealutfordringer løses gjennom helhetlig forvaltning hvor alle berørte interesser vurderes samlet, og hvor det legges til grunn prinsipper om likebehandling, kunnskapsbasert forvaltning og åpne og forutsigbare prosesser.

Disse medlemmer viser videre til at historiske forhold og tidligere konflikter fremdeles påvirker tilliten mellom ulike grupper i dag. Etter disse medlemmers syn er det derfor særlig viktig at nye tiltak bidrar til å redusere konfliktnivået og styrke tilliten, og ikke etablere ordninger som kan oppleves som forskjellsbehandling eller bidrar til økt konfliktnivå mellom næringer og lokalsamfunn.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at representantforslaget ikke bør vedtas.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Senterpartiet vil understreke at samepolitikken må bygge på reell respekt for samiske rettigheter og folkerettslige forpliktelser, samtidig som den må ivareta behovet for næringsutvikling, infrastruktur og bosetting i nord. Disse hensynene må balanseres på en måte som skaper tillit og ikke bidrar til ytterligere konflikter.

Disse medlemmer mener at en ny, åpen gjennomgang av reindriftens arealsituasjon uten klare mandater og forutsigbare tidsskjemaer risikerer å låse pågående prosesser fremfor å løse dem. Disse medlemmer mener det er viktigere å styrke og effektivisere eksisterende forvaltningsverktøy enn å igangsette nye, parallelle utredningsprosesser som skaper ytterligere usikkerhet for alle involverte parter.

Disse medlemmer merker seg at vurdering av samlet belastning for reindriften allerede er en integrert del av konsesjonsbehandlingen, og at NVE har lagt opp til en samlet behandling av innkomne konsesjonsøknader nettopp for å sikre at tiltak ses i sammenheng.

Disse medlemmer er enige med regjeringen i at vurderinger av samlet belastning hører hjemme i konsesjonsbehandlingen, og at det ikke er grunnlag for å kreve en separat utredning ved siden av dette. I realiteten vil et slikt krav innebære et de facto moratorium på nye energi- og utbyggingsprosjekter i Finnmark. Dette er uansvarlig i en situasjon der regionen allerede har et akutt kraftunderskudd som hemmer næringsutvikling, bosetting og forsvarsevne.

Komiteens medlemmer fra Høyre er skeptiske til å etablere statlige tilskuddsordninger eller fond øremerket finansiering av reinbeitedistriktenes juridiske apparat. En slik ordning vil i praksis bygge opp en

statlig finansiert infrastruktur for rettskamp rettet mot både offentlige myndigheter og private utbyggere. For lokalsamfunn i Finnmark og Troms – der ulike grupper lever side om side – vil dette kunne øke konfliktnivået ytterligere, forlenge rettslige prosesser og skape varig usikkerhet for næringsliv og investeringer som lokalsamfunnene er avhengige av.

Disse medlemmer vil understreke at samisk kultur og identitet er mangfoldig. Sjøsamere, jordbrukere, reiselivsaktører og folk i tjenesteytende næringer utgjør det store flertallet av det samiske folket. En politikk som systematisk privilegerer reindriften på bekostning av annen næringsutvikling, infrastruktur og lokalsamfunn, kan paradoksalt nok svekke livsgrunnlaget for de mange samene som ikke har tilknytning til reindriften. Disse medlemmer mener en god samepolitikk må ivareta bredden i samiske interesser og ikke redusere samisk kultur til én enkelt næring.

Disse medlemmer understreker den strategiske dimensjonen ved politikken som føres i nord. Finnmark og Troms er Norges viktigste strategiske område. Et fungerende totalforsvar forutsetter robuste sivilsamfunn, levende lokalsamfunn og et aktivt næringsliv i disse regionene. Kraftunderskuddet i nord er allerede i dag en alvorlig hemsko for næringsutvikling og bosetting. Forsinkelser i nødvendige utbyggingsprosjekter som følge av uforholdsmessig tunge utredningskrav eller statlig finansierte rettslige prosesser, vil svekke både den sivile og militære beredskapen i en tid da dette er viktigere enn noensinne.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne understreker at samisk kultur og næringsutøvelse omfatter langt mer enn reindrift, og også inkluderer blant annet sjøsamisk fiske, utmarksbruk, høsting av naturressurser og andre tradisjonelle næringer som er grunnleggende for samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Disse medlemmer viser til at erfaringene fra Fosen-saken og andre større utbyggingssaker har avdekket strukturelle svakheter i hvordan areal- og ressursinngrep vurderes i samiske områder. Disse medlemmer mener at dagens praksis i for liten grad fanger opp den samlede belastningen som følger av mange parallelle og gjentatte inngrep over tid.

Disse medlemmer viser til Grunnloven § 108, ILO-konvensjon nr. 169 og Norges folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk. Etter disse medlemmers syn innebærer dette et ansvar for å sikre at inngrep ikke undergraver naturgrunnlaget for samisk kultur- og næringsutøvelse, også der enkeltprosjekter isolert sett framstår som begrensede.

Disse medlemmer viser videre til Stortingets behandling av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og understreker behovet for reell oppfølging av

både NOU 2007:13 Den nye sameretten og NOU 2008:5 Retten til fiske i havet utenfor Finnmark. Dette gjelder blant annet kartlegging og anerkjennelse av eiendoms- og bruksrettigheter, styrking av sjøsamiske rettigheter og avvikling av praksis som gir adgang til irreversible inngrep før rettslig avklaring.

Disse medlemmer legger særlig vekt på betydningen av samisk tradisjonskunnskap – árbediehtu – som en sentral del av beslutningsgrunnlaget i saker som gjelder natur, klima og arealbruk. Samisk tradisjonell kunnskap er bygd opp gjennom generasjoner og representerer et viktig bidrag til bærekraftig ressursforvaltning og naturmangfold. I en tid med klimaendringer og økende naturtap mener disse medlemmer at denne kunnskapen må tillegges større vekt i offentlige beslutningsprosesser, og at staten ikke kan nøye seg med å vise til eksisterende virkemidler dersom disse i praksis ikke har vært tilstrekkelige til å forhindre konflikter og rettighetsbrudd.

Disse medlemmer mener at et styrket, mer helhetlig og tilgjengelig kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å sikre legitime og tillitsbaserte plan- og konsesjonsprosesser i samiske områder, og støtter derfor hovedinnretningen i representantforslaget.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at en vurdering av samlet belastning på naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse inngår som en sentral del av beslutningsgrunnlaget i plan- og konsesjonssaker som berører samiske områder.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle adgangen til forhåndstiltredelse etter oreigningslova i saker som berører samisk kultur og næringsutøvelse.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at samisk tradisjonskunnskap (árbediehtu) og kunnskap knyttet til ulike former for samisk kultur og næringsutøvelse, herunder sjøsamisk fiske og annen tradisjonell ressursbruk, inngår i kunnskapsgrunnlaget i relevante plan- og konsesjonssaker.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til forslaget. Disse medlemmer viser til at de siste årene har vært en rekke utbyggingssaker i samiske områder som har ført til mye konflikt. Samtidig viser disse medlemmer til at Sametingsvalgundersøkelsen 2025 viser at seks av ti velgere til sametingsvalg har lav tillit til norske myndigheter, og at liknende funn er å finne i Sannhets- og forsoningskomisjonens rapport.

Disse medlemmer mener at denne lave tilliten er alvorlig, og at det bør gjøres en større innsats fra nor-

ske myndigheter for å ivareta samiske interesser, næring og kultur. Disse medlemmer viser til at Sannhets- og forsoningskomisjonen i sin rapport foreslo en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur og næring.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur, og om Norge gjennom sin forvaltning av reindriftens arealer oppfyller sine folkerettslige forpliktelser.»

Disse medlemmer viser til at særlig vindkraftutbygging i Sápmi reiser en rekke utfordringer for samiske rettighetshavere, spesielt innenfor reindriften, hvor dyrevelferden og driftsformen er helt avhengig av sammenhengende arealer med fravær av forstyrrelser og tilgjengelighet på beite. Disse medlemmer viser til at flere foreslåtte vindkraftprosjekter kommer i tillegg til allerede eksisterende infrastruktur og andre utbyggingsplaner i Finnmark. Disse medlemmer mener en slik samlet belastning vil være en trussel mot samisk kultur, næring og naturgrunnlag, og at uten en samlet vurdering av de kumulative effektene av utbygging og andre inngrep vil elektrifisering av Melkøya med vindkraft fra land føre til økt risiko for menneskerettighetsbrudd, slik som det skjedde på Fosen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede den kumulative påvirkningen for samisk næring og kultur ved kraft- og industriløft for Finnmark, før konsesjoner gis til nye energi- og utbyggingsprosjekter.»

Disse medlemmer understreker at i omstillingen til et mer miljøvennlig samfunn er en avhengig av å finne løsninger som ikke overkjører urfolksrettigheter, og at det alltid bør søkes løsninger som ikke skaper unødvendig konflikt. Det bør være et mål at både berørte parter, samiske rettighetshavere og Sametinget skal ha reelle muligheter til å gi et fritt og forhåndsinformert samtykke til tiltak som fører til inngrep i arealer og verdifull natur. Disse medlemmer mener at konsultasjoner og samtykke må forstås som en del av løsningen for klimaomstilling, og ikke som et hinder. Disse medlemmer mener også at myndighetene må se på bedre løsninger for å sette reinbeitedistriktene i økonomisk stand til å ivareta sine rettigheter.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se på løsninger for å sette reinbeitedistrikter økonomisk i stand til å ivareta

sine rettigheter gjennom konsultasjoner med myndigheter og utbyggere. Tilskuddsordninger eller en fondsløsning bør vurderes for å hente inn eller bygge egen juridisk kompetanse og fagkompetanse i distriktene.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sette i gang en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur, og om Norge gjennom sin forvaltning av reindriftens arealer oppfyller sine folkerettslige forpliktelser.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede den kumulative påvirkningen for samisk næring og kultur ved kraft- og industriløft for Finnmark, før konsesjoner gis til nye energi- og utbyggingsprosjekter.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen se på løsninger for å sette reinbeitedistrikter økonomisk i stand til å ivareta sine rettigheter gjennom konsultasjoner med myndigheter og utbyggere. Tilskuddsordninger eller en fondsløsning bør vurderes for å hente inn eller bygge egen juridisk kompetanse og fagkompetanse i distriktene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at en vurdering av samlet belastning på naturgrunnlaget for samisk kultur

og næringsutøvelse inngår som en sentral del av beslutningsgrunnlaget i plan- og konsesjonssaker som berører samiske områder.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle adgangen til forhåndstiltredelse etter oreigningslova i saker som berører samisk kultur og næringsutøvelse.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at samisk tradisjonskunnskap (árbediehtu) og kunnskap knyttet til ulike former for samisk kultur og næringsutøvelse, herunder sjøsamisk fiske og annen tradisjonell ressursbruk, inngår i kunnskapsgrunnlaget i relevante plan- og konsesjonssaker.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:127 S (2025–2026) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Hanne Beate Stenvaag, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt om å styrke vernet av samisk kultur- og næringsutøvelse – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 30. april 2026

Erlend Wiborg

fung. leder

Anne Lise Gjerstad Fredlund

ordfører

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2026/3318

Vår ref
26/450-

Dato
12. mars 2026

Svar på brev fra kommunal- og forvaltningskomiteen - Dokument 8:127 S (2025-2026) Representantforslag om å styrke vernet av samisk kultur- og næringsutøvelse

Jeg viser til brev fra kommunal- og forvaltningskomiteen datert 26. februar 2026 og representantforslag 8:127 S (2025-2026) fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Hanne Beate Stenvaag, Geir Jørgensen og Hege Bae Nyholt om å styrke vernet av samisk kultur- og næringsutøvelse. Etter avklaring med Kommunal- og distriktsdepartementet og Energidepartementet besvares brevet av landbruks- og matministeren.

I Dokument 8:127 S fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen sette i gang en samlet gjennomgang av reindriftens arealsituasjon og reindriftens betydning for samisk kultur, og om Norge gjennom sin forvaltning av reindriftens arealer oppfyller sine folkerettslige forpliktelser.*
- Stortinget ber regjeringen utrede den kumulative påvirkningen for samisk næring og kultur ved kraft- og industriløft for Finnmark, før konsesjoner gis til nye energi- og utbyggingsprosjekter.*
- Stortinget ber regjeringen se på løsninger for å sette reinbeitedistrikter økonomisk i stand til å ivareta sine rettigheter gjennom konsultasjoner med myndigheter og utbyggere. Tilskuddsordninger eller en fondsløsning bør vurderes for å hente inn eller bygge egen juridisk kompetanse og fagkompetanse i distriktene.*

Innledningsvis vil jeg vise til at reindriften er en arealavhengig næring, og tilgang på nødvendige arealer er en sentral forutsetning for at næringen oppnår målet om økt produksjon og lønnsomhet. Reindriftsloven skal bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av

arealene påhviler både innehavere av reindrifftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene.

Det samiske reinbeiteområdet utgjør om lag 40 prosent av Norges areal. Innenfor det samiske reinbeiteområdet er det imidlertid omfattende områder som ikke kan brukes til reinbeite. Det er byer og tettsteder, landbruksområder, infrastruktur, industriområder og turistanlegg. Det er derfor viktig å være bevisst at arealene reiren kan beite og driftes er langt mindre enn 40 prosent.

I sammenheng med ivaretagelsen av reindriffts arealer har Landbruksdirektoratet en viktig rolle. Direktoratet har i 2026 fått i oppdrag å fortsette å videreutvikle fagmiljøet for reindrift og arealforvaltning. Fagmiljøet skal bidra aktivt i arbeidet med å ivareta arealene til reindrifften. Direktoratet skal styrke informasjonen om reindriffts arealbruk, og i samarbeid med statsforvalteren legge til rette for å veilede kommunene om ivaretagelse av reindriffts arealer.

Staten og Norske Reindrifftsamers Landsforbund kom den 17. februar til enighet om Reindrifftsavtalen 2026/2027. Avtalen har en ramme på 275 millioner kroner. Dette er en økning på 25 millioner kroner fra inneværende avtale. Ivaretagelse av reindriffts arealer er en av flere hovedprioriteringer i den nye avtalen. For å legge til rette for en bedre ivaretagelse av reindriffts arealer ble avtalepartene enige om følgende tiltak:

- Styrking av rådgivertjenesten for arealsaker.
- Økning av avsetningen til konfliktforebyggende tiltak.
- Videreføring av tilskudd til utarbeiding av distriktsplaner.
- Videreføring av mulighet for støtte til kompetanseoppbygging knyttet til sikring av reindriffts arealer.
- Fortsatt prioritering av forsknings- og utviklingsprosjekter knyttet til sikring av reindriffts arealer.
- Digitalisering av distriktsplaner.
- Etablering av en arbeidsgruppe som skal se nærmere på samhandlingen mellom reindrifften og forsvaret.
- Videreføring av en avsetning til utvikling av reindriffts arealbrukskart.

Regjeringen legger opp til at proposisjonen om Reindrifftsavtalen 2026/2027 oversendes Stortinget for behandling våren 2026.

Under følger kommentar til forslagene i representantforslaget. Svaret er utarbeidet i samarbeid med Energidepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

- 1. Stortinget ber regjeringen sette i gang en samlet gjennomgang av reindriffts arealsituasjon og reindriffts betydning for samisk kultur, og om Norge gjennom sin forvaltning av reindriffts arealer oppfyller sine folkerettslige forpliktelser.**

Jeg mener det er viktig med oversikt over tilgjengelige arealer for reindriften. Landbruks- og matdepartementet ga i 2024 NIBIO i oppgave å utarbeide en metodikk for arealregnskap for reindrift. Arealregnskapet for reindrift skal bygge på felles grunnkart for arealregnskap, som er utarbeidet av NIBIO, SSB og Kartverket og Miljødirektoratet. Et arealregnskap vil over tid gi oversikt over utviklingen i tilgjengelige arealer for reindrift. NIBIO vil ferdigstille arbeidet i løpet av 2026.

Distriktsplaner og reindriftens arealbrukskart er viktige verktøy for synliggjøring av reindriftens arealbruk, og avgjørende for at det offentlige skal kunne ivareta reindriftens interesser. I 2024 utarbeidet en partssammensatt arbeidsgruppe en mal for distriktsplaner, og i Reindrifftsavtalen 2024/2025 ble det etablert en tilskuddsordning for tilskudd til nye og reviderte distriktsplaner. I Reindrifftsavtalen 2026/2027 ble avtalepartene enige om å sette av midler til utvikling av et system for digitale distriktsplaner, for å legge godt til rette for at distriktene enklere kan oppdatere sine planer.

Arbeidet med reindriftens arealbrukskart er et kontinuerlig arbeid, med mål om å få så god oversikt over reindriftens arealbruk som mulig. Landbruksdirektoratet og NIBIO har jobbet med forbedringer i kartene. En ny versjon av løsningen ble lansert 1. februar i år.

Både distriktsplanene og arealbrukskartene viser bl.a. reindriftens bruk av arealene og er viktige dokumenter for offentlige myndigheter og utbyggere. Det understrekes at det er viktig at disse dokumentene suppleres av reindriften i tett dialog med myndigheter og utbyggere.

Jeg vil også vise til regjeringens tiltakspakke for reindrift og energi som ble lagt frem 20. desember 2023. Formålet med tiltakspakken er å legge til rette for bedre ivaretagelse av reindriften ved planlegging og utbygging av energi. Et av tiltakene er at det skal fastsettes en ny metodikk for vurderinger av reindrift i konsekvensutredninger, og særlig vurdere hvordan tradisjonell kunnskap skal innhentes. NIBIO leverte i 2025 en rapport med et forslag til ny metodikk for vurderinger av reindrift i konsekvensutredninger. Landbruks- og matdepartementet har gitt Landbruksdirektoratet i oppdrag å sende på høring et utkast til ny metodikk, på grunnlag av NIBIOs rapport. Det vil bli gjennomført konsultasjoner med Norske Reindrifftsamers Landsforbund og Sametinget i forkant av høringen.

Det er fastsatt kriterier og indikatorer for bærekraftig reindrift. Kriteriene konkretiserer hvordan en bærekraftig reindrift skal forstås. Kriteriene er formulert som mål som beskriver en gitt tilstand. Indikatorene belyser ulike forhold som til sammen kan beskrive tilstanden, og vil vise utvikling over tid. Ett av kriteriene er at reindriftens arealressurser blir ivaretatt. Til dette kriteriet er det tilknyttet flere indikatorer. I Prop. 143 S (2024-2025) rapporterte regjeringen på indikatorene. Rapporteringen gjøres årlig i proposisjonen om reindrifftsavtalen.

Regjeringen mener at behovet for en oversikt og informasjon om reindriftens arealbehov ivaretas, og jeg anbefaler derfor at representantforslaget punkt 1 ikke vedtas.

2. Stortinget ber regjeringen utrede den kumulative påvirkningen for samisk næring og kultur ved kraft- og industriløft for Finnmark, før konsesjoner gis til nye energi- og utbyggingsprosjekter.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har fastsatt konsekvensutredningsprogram for 11 vindkraftprosjekter i Finnmark. Det er NVE som skal behandle innkomne konsesjonssøknader, og NVE har satt frist 1. november 2026 for å sende inn konsesjonssøknader for disse prosjektene. Energidepartementet er klageinstans for NVEs vedtak i disse konsesjonssakene og for vedtak i saker om nett i Finnmark.

Som en del av konsesjonsvurderingen, skal blant annet samlet belastning for reindriften vurderes. NVE har lagt opp til en samlet behandling av de innkomne konsesjonssøknadene, blant annet slik at tiltakene kan ses i sammenheng. Vurderinger av samlet belastning hører etter regjeringens syn hjemme i konsesjonsbehandlingen

Regjeringen mener det ikke er grunn for å gjøre en separat utredning av den samlede påvirkning for samisk næring og kultur ved siden av dette, slik forslaget legger opp til. Jeg anbefaler at forslaget punkt 2 ikke blir vedtatt.

3. Stortinget ber regjeringen se på løsninger for å sette reinbeitedistrikter økonomisk i stand til å ivareta sine rettigheter gjennom konsultasjoner med myndigheter og utbyggere. Tilskuddsordninger eller en fondsløsning bør vurderes for å hente inn eller bygge egen juridisk kompetanse og fagkompetanse i distriktene.

Regjeringen er opptatt av at det skal være gode konsultasjonsprosesser, i henhold til reglene i sameloven § 4. Målet med konsultasjonene er at myndighetene oppnår samtykke eller enighet med samiske rettighetshavere. Når det gjelder utbygging av strømnnett og ny kraftproduksjon i Finnmark, vil konsekvenser for reindriften være sentralt i konsesjonsbehandlingen. Jeg er enig i at konsultasjoner og dialog derfor er en viktig del av løsningen for klimaomstilling.

For ordens skyld viser jeg til at det kun er offentlige myndigheter som har konsultasjonsplikt overfor representanter for berørte samiske interesser. Private utbyggere gjennomfører ikke konsultasjoner.

Jeg viser til at dette forslaget ikke er avgrenset til energi- og vassdragssaker. Bakgrunnen for forslagene er imidlertid nært knyttet opp til de pågående konsesjonsprosessene i Finnmark. I energi- og vassdragssaker er det fast praksis at konsesjonsmyndighetene dekker kostnader til reise og opphold etter reiseregning for representanter for berørte samiske interesser som deltar i møter. Konsesjonsmyndighetene dekker ikke konsulentutgifter, utgifter til juridisk bistand, tapt arbeidsfortjeneste eller andre utgifter. Konsesjonsmyndighetene forsøker også å være fleksible på om det skal gjennomføres fysisk eller digital konsultasjon, og skriver utkastet til protokoll.

I de fastsatte konsekvensutredningsprogrammene for reindrift for de 11 prosjektene NVE har prioritert, er det blant annet en forutsetning at tiltakshaver gjør det mulig for reindriftsutøvere å medvirke i utredningsarbeidet ved å dekke deres nødvendige kostnader.

Jeg viser til behandlingen av Dok. 8:44 S (2025-2026). Representantforslaget gikk ut på å fremme forslag til lovendringer som *«kan sikre at det gis nødvendig økonomisk bistand til behandlingen av søknader om kraftutbyggingsprosjekter, som vindkraft, på lik linje med det som gis i forbindelse med søknader om vannkraftutbygging»*. Energiministerens tilråding var at representantforslaget ikke ble vedtatt. Et flertall i energi- og miljøkomiteen har innstilt på at forslaget ikke vedtas, jf. Innst. 141 S (2025-2026).

Jeg viser også til energiministerens svar av 26. november 2025 på spørsmål nr. 533, som etter mitt syn også kan legges til grunn for gjeldende forslag. I svaret blir det blant annet påpekt at regjeringens tiltakspakke for reindrift og energi har som mål å legge bedre til rette for ivaretagelse av reindriftas rettigheter ved planlegging og utbygging av energi, herunder vindkraftprosjekter. Regjeringen arbeider med å følge opp tiltakspakken, og flere av tiltakene er allerede iverksatt.

Det eksisterer flere generelle ordninger reindriften kan benytte i forbindelse med areal- og planprosesser. I Reindriftsavtalen 2021/2022 ble det etablert et pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste for arealsaker i Norske Reindriftsamers Landsforbund. Dette skulle sikre at reinbeitedistriktene fikk bedre muligheter til å ivareta sine interesser overfor planmyndigheter og utbyggere. I Reindriftsavtalen 2024/2025 ble rådgivningstjenesten gjort permanent, og i senere avtaler er tjenesten blitt styrket.

I Reindriftsavtalen 2026/2027 ble det fastsatt et nytt mandat for rådgivningstjenesten. Rådgivningstjenesten skal styrke reindriftnæringens evne til å ivareta sine rettigheter og interesser i areal- og planprosesser. Tjenesten skal bidra med kapasitet, kompetanse og faglig støtte og samtidig bidra til å styrke reindriften egen kompetanse i arealsaker over tid. Rådgivningstjenesten skal også bidra til bedre kunnskap og systemforståelse om reindrift i arealforvaltningen.

Jeg vil påpeke at rådgivningstjenesten ikke har kapasitet til å bidra i alle arealsaker som berører reindriften, men dette er likevel et viktig bidrag.

Gjennom Reindriften utviklingsfond finnes det ordninger der reindriften kan søke om tilskudd til saker som gjelder ivaretagelse av arealer. Tilskudd til sikring av reindriften arealer kan gis til å engasjere nødvendig bistand til utarbeidelse av høringsuttalelser, utredninger og kartlegging som reindriften har behov for. Formålet er å støtte arbeid som bidrar til å sikre beitearealer og reindriften ressursgrunnlag. Slike tiltak kan være særlig aktuelle ved planlagte inngrep som vindkraftutbygging, hyttefelt eller veiprosjekter i reinbeiteområder.

I tillegg kan reinbeitedistrikter og siidaer søke tilskudd til juridisk bistand i saker som gjelder sikring av beiterett eller beitearealer. Ordningen omfatter juridisk bistand, for eksempel der reindriften trekkes inn i rettsprosesser eller har behov for advokatbistand i forbindelse med arealkonflikter. Begge ordningene finansieres over Reindriften utviklingsfond og skal bidra til at reindriften står bedre rustet i møte med inngrep og endringer i arealbruk som kan påvirke næringens framtidige vilkår.

Jeg vil også trekke fram at distriktstilskuddet til reinbeitedistriktene er økt i de senere års reindriftsavtaler. Dette har gjort at distriktene har fått mer ressurser, blant annet til arbeid med arealsaker.

Jeg viser til disse ordningene og anbefaler derfor at representantforslaget punkt 3 ikke vedtas.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen

